

Zaprimljeno: 20.11.2008.

UDK: 376.5

Izvorni znanstveni članak

KOMPETENTNOST ODGAJATELJA I PREVENCIJA RIZIČNIH PONAŠANJA DJECE U PREDŠKOLSKIM USTANOVAMA

Josipa BašićOdsjek za poremećaje u ponašanju
Edukacijsko-rehabilitacijski fakultet
Sveučilišta u Zagrebu

SAŽETAK

U ovom radu cilj je bio prikazati rezultate istraživanja kompetencija i stavova odgajatelja u nekim predškolskim ustanovama u Istarskoj županiji. Oni su dio većeg istraživanja koje se provodilo u sklopu znanstveno-akcijskog projekta Zajednice koje brinu kao model prevencije poremećaja u ponašanju djece i mladih. Uzorak za ovo ispitivanje činilo je 212 odgajateljica. Upitnik samoprocjene njihovih kompetencija (22 varijable, modificirana verzija Teachers' Sense of Teacher Efficacy Scale, Tschannen-Moran, Woolfolk Hoy, 2001) popunjavale su sve odgajateljice koje su u vrijeme ispitivanja (proljeće 2004. godine) radile u predškolskim ustanovama Labina, Pazina, Poreča i Pule. Podaci su prikazani kroz deskriptivne parametre te faktorsku analizu, posebno područja kompetentnosti (1 faktor), a posebno područja stavova (2 faktora). Rezultati upućuju na relativno visoku samopercepciju kompetencija većine ispitivanih odgajateljica. Dok se kao kompetencije prepoznaju češće aktivnosti povezane s redovitim aktivnostima koje se provode u predškolskim ustanovama i u odnosu na koje odgajatelji vjerojatno imaju najviše znanja i vještina (osmišljavanje različitih aktivnosti za djecu, davanje dodatnih objašnjenja i primjera kada ih djeca ne razumiju, navođenje djece da vjeruju kako mogu dobro raditi), nekompetentnosti su češće vidljive u području promocije pozitivnog razvoja i prevenciji rizičnih ponašanja djece predškolske dobi (motiviranje nemotivirane djece, korištenje strategija praćenja napredovanja djece, pomoć roditeljima da pomognu svojoj djeci u svladavanju različitih vještina, korištenje alternativnih strategija, korištenje tehnika smirivanja djece kada su bučna ili ometaju rad u grupi). U odnosu na rezultate u području stavova, osim nekih znanja i vještina za rad s djecom, ispitane odgajateljice procjenjuju roditelje, obitelji, kao one zbog kojih oni ne mogu učiniti više. Zaključno, rezultati u ovom radu usmjeravaju pažnju na važnost permanentne edukacije predškolskih odgajatelja koji će biti u mogućnosti u redovnim kurikulumima i posebnim programima više pridonijeti promociji mentalnog zdravlja i prevenciji poremećaja u ponašanju i rizičnih ponašanja djece.

Ključne riječi: samoprocjena, odgajatelji, kompetentnost, stavovi/vjerovanja, prevencija, rizična ponašanja, predškolska djeca

UVOD

Dvije su ključne riječi - kompetencije odgajatelja i prevencija rizičnih ponašanja djece u predškolskim ustanovama - oko kojih se u ovom radu nastoji progovoriti s razine osvjetljavanja i podizanja odgovornosti institucija za pozitivan razvoj djece, njihovo odgovorno odrastanje, njihovu dobrobit i prevenciju rizičnih ponašanja. Osnovu za razmatranje navedene teme čine rezultati znanstvenog projekta „Zajednice koje brinu kao model prevencije poremećaja u ponašanju djece i mladih“¹ u Istarskoj županiji.

Kako je interes za ovu temu moguće objasniti?

S jedne strane sve više se čuju zagovaratelji ideje o potrebi radikalnog mijenjanja uloge učitelja (što bi posredno moglo značiti i odgajatelja u predškolskim ustanovama) koji neće više biti samo osoba koja zna kako poučavati nego i biti ekspert čije će aktivnosti biti primarno usmjerene prema dijagnosticiranju teškoća subjekata s kojima rade te koji bi trebali biti trenirani da znaju i budu sposobni pristupiti rješavanju problema (Kadum, Dujmović, Kadum-Bošnjak, 2008). Pri tome se smatra da bi učitelji trebali biti trenirani za realne

¹ Projekt se provodio od 2003. do 2006. godine i nastavlja se od 2007. do 2009. godine kao projekt pod nazivom Zajednice koje brinu - razvoj, implementacija i evaluacija prevencije u zajednici u istoj županiji u suradnji s Upravnim odjelom za zdravstvo i socijalnu skrb Istarske županije, voditeljica projekta J. Bašić.